

Előfizetési feltételek:

Egy évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Évesleg . . . 1 ft. 50 kr.

Előfizetői levelet, pengét a kiadó hivatalát B-Gyarmaton.

A lap szellőzőre a nyílászárókra valóan mind a kőszíneknek a szerelési módja a kiadóhoz.

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ

politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Hirdetési árak:

Országos polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi
Helyi polg. sz. 1876. 18. évi

Előfizetési felhívás

„NÓGRÁDI LAPOK” s „HONTI HIRADÓ”

politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap
1876-ik évi IV. évfolyamára.

Előfizetési feltételek:

Évesleg . . . 1 ft. 50 kr.
Egy hónapra . . . 50 kr.
Az előfizetési pénzek egyedül a kiadóhoz, címre, — legcélszerűbben postai utalvánnyal — a nyomtatandó példányok, a pontos szétküldés tekintetéből, melyek beküldendők.

Alispáni jelentés.

(Működés alatt álló Alispán által készített beszámoló)

A folyó évi tavaszi közgyűlés óta lefolyt idő rövidségét tekintve, én is jelenleg hivatalos tiszti jelentéssel rövid lenni kénytelenítettem.

Folyó évi május 22-én tartott közgyűlés 2-ik számú végzésével elutasítva lettem, hogy miután a megyei lakosság vagyoni állapotának emelkedése vagy hanyatlása, közgazdasági szempontból kiváló figyelmet érdemel, jövőben úgy az állami és magánkövetelések kielégítése végett történt végrehajtások számának, mint a végrehajtás után elárvorozott birtokok eladási közép árának — e megyében fekvő birtokok zálogjogi bekebelezésével terhelő adósságok összegeinek, és az állami adók emelkedésének kimutatását is, mennyiben ezekre nézve hiteles adatokat szerezhetek, — tiszti jelentésemben foglalva, azt a megye bizottsági tagjaival a közgyűlést megelőzőleg másolatban közlöttem. — Minthogy mindezen kimutatások alapjául szolgáló adatok, nem a közgazdatis, de a törvénykező rendeltetés alatt állanak, felkértem a kir. törvényszéki elnököt, hogy a mennyire lehetséges, ezen adatokat összeállítsa, hivatalos használat végett kezeimhez adni azveskedjék. — Törvényszéki elnök úrnak A. alatt mellőkelte átírata szerint, mint ezen adatoknak pontos összegyűjtése s összeállítása majdnem a lehetetlenséggel határos ugyan, de hogy csak némileg tájékozott adatokat nyújtsanak is, oly nagy munkát igényel, hogy a törvényszéki teendők elhanyagolása nélkül, a teendőkhöz hálmozottsága, s a rendelkezés alatt lévő orok csekélyisége miatt igen tetemes időt veendő igénybe, mindamelllett azoknak lehető összegyűjtése iránt a kellő intézkedéseket megtévén, azokat összeállítás után rendelkezésem alá bocsátani ígérte; mindaddig, míg ezen adatok kezemhez nem jutnak, a megyei lakosság vagyoni állapotának emelkedése vagy hanyatlása feletti, kimerítő részletezést a hivatkozott végzés értelmében a tisztelet megyei bizottság tudomására hozni nem állván hatal-

mamban, a statisztikus kimutatást csak is ezek összeállítása után a jövőre fogom megtehetni.

Ezek előre bocsátása után a megyét érdeklő egyéb tárgyakról van szerencsém a következőket jelenteni, — és pedig:

A megye javadalmasági pénztárára nézve reményem van — az eddig lefolyt időszakból merített tapasztalatomból, — hogy amár már eddig is tetemesebb rendkívüli kiadások fordultak elő, még is ezen pénztár a róla néző kiadásokat az egész év végeig teljesen fedezni képes lesz, s habár a rendkívüli kiadások rovataiban költségvetésileg előirányzott 800 forint fedezet, már évek óta tett tapasztalatok szerint oly csekély összegek bizonyultak be, hogy a rendkívüli kiadások rovata ezen összeget kétszeresen sőt háromszorosan is fölülmulja, még is az ezen rovatban történt több kiadásokat a többi, különbözőban ugyan igen széles kimért rovatokból megkalkulhatni reményem, mert a kezelésem alá bízott megye vagyonával való takarékosságot, a lehetőleg szem előtt tartani kötelességemnek ismerem.

A megyei magánpénztár állapota a legutóbbi havi pénztári vizsgálatkor B. alatti kimutatás szerint tetőkézpénzben és takarékpénztári betéti könyvekben 1159 frt 86¹/₂ kr., államkötvényekben pedig 8130 frt, s így összesen 9289 frt 86¹/₂ kr. Ezen államkötvényekből a múlt évi novemberben egy 500 forintos földterhermentesítési kötvény kibuzatván, azt a folyó évi május havában 625 forintón beavítottam, s ezen felvett pénzüsszegeből 76¹/₂ arfolyam mellett 700 frt névértékű földterhermentesítési kötvényt vásároltam, a megye magán-pénztári vagyona államkötvényben 200 forinttal szaporodott ugyan, mindamelllett megelőző jelentésem óta, ezen pénztár állapota 2598 frt 90 kr-ra fogyott meg, minők oka a losonci katonai épületeken még az 1870. és 1871-ik években történt átalakítások és építkezések alkalmával Soltesz János építési vállalkozó által tett építkezésköltségek, a folyó évi 45-ik számú közgyűlési végzés által elrendelt kifizetése.

A segédelmi pénztár állapota közpénzben és takarékpénztári betéti könyvekben 15905 frt 73 kr, magánkövetelésekben 10320 frt, inségeseknél kölcsönként kiosztott 15549 frt 50 kr, s így pénztári kezelés alatt 41775 frt 23 kr van. Ezenfelül még a takarékpénztári tartozásokból 15382ft 12 kr követelése van a megyének, mely összegek, mint utolsó jelentésemből is szerencsém volt jelözni, legnagyobb részben telekkönyvileg biztosítva, a tiszti ügyszéggel behajtás alatt állanak, sőt azok legközelebbi behajtása a tiszti ügyszéggel által kiállításba helyeztetett.

A jegyzői nyugdíjalap tesz jelenleg 3119 frtot.

A megyei közmunkapénztárt illetőleg, a mérnökség által az 1874-ik és 1875-ik évekre nézve beérkez-

tezt, s a kiküldött számlázottság által is megvizsgált zárszámadások összes felvilágosítást adnak, a jelenlegi pénztári állapot 9289 frt 86¹/₂ kr. közpénzben áll.

A folyó évi tavaszi közgyűlés alkalmával volt szerencsém jelenteni, hogy a közmunka tartozásoknak, egész az 1868 évi vizsanyuló időszakból, s főleg a természetben le nem szolgált közmunka tartozások váltásánál tetemes oly összegek szerepelnek, melyek részint a községekkel önként meg nem ejtett beérkezők, részint a hiányból ki nem puhatolhatók, részint a majdnem egy évtizedre vizsanyuló időszak alatt az adóknak részint vagyon hátrahagyása nélkül történt elhalálózása, részint végtelenségnyedése vagy munkakép-telen koldussá létele, részint pedig ismeretlen helyre költözése vagy illetéktelen megrovása folytán a meg-ejelt vizsgálatok szerint végkép behajthatatlannak bizonyultak be, — a tisztelet megyei közgyűlés intézkedést kérttem ki; mely kérelmem folytán a folyó évi 68-ik számú közgyűlési végzéssel egy kiküldött bizottság közreműködése mellett előkészítettünk a behajthatatlannak bizonyuló tartozások leírására iránt intézkedni; mely ebbeli megbízásunkhoz képest — előre bocsátván a legszigorúbb vizsgálatot, a kellőleg igazolt behajthatatlan közmunkatartozásokból eddigelő 4635 frt 55 kr törleendőnek találtunk. — Miután azonban még néhány községből a kívánt vizsgálatok eddig még be nem érkeztek, ezen összeg jelen munkálat befejezteig még némi csekély növekedést fog ezenedni.

A múlt évi közmunkaváltási tartozásoknak behajtása a lehetőség képest kiváló gondoskodásom tárgyát képezte ugyan, mindamelllett a múlt évekről maradt tartozások még jelenleg is 14576 frt 49 kr tesznek, mely hátraléknak, úgy a folyó első felévi váltásnak beszedése tekintetéből nagyrésztben kényszereszközökhöz kellett nyulni, mégis e ideig a kellő eredményt — az összes tartozás behajtását — utól érnem nem sikerült; van azonban reményem, hogy a legközelebbi napokban a múlt évekről hátramaradt tartozásokat igen kevés kivétellel beszednem sikerülni fog. Mindamelllett a folyamatban lévő munkákért járó összegeket, ugyazint a közmunkapénztár terhére felvett s még tartozásban lévő 75 ezer forint kölcsönnek esedékes kamatát annak idejében lefizettetem.

A felügyeletem alatt lévő pénztárakat havonként a tiszti főügyész, közgyám s főszámvevő közreműködése mellett megvizsgálván, azokat mindenkör a legközelebbi rendben lévőnek találtam.

Az árvaszéki letétek, minthogy azok időközönként változnak, a mint az árvaszék által az illetéktől bevételeztetnek vagy kiutalványoztatnak, szabatos kimutatását az árvaszék adhatja.

A megelőző években előfordult különböző csapásokhoz a folyó év tavaszán még az ár is csatlakozott, mely csapás által főleg három önkormányzatunk, Kis-Maros és Kis-Oroszi községeink jettek sújtva, mely községek költségvetése 1876-ik évi alatti gondnokai 600 forintot segélyként utalványozni kénytelenek voltak.

Mindezen csapások mellett a tavaszán a közlegő árak keszve elárasztása miatt reményben ringattunk magunkat, de a későbbi tavaszi fagy miatt, mely főleg szőlővel-lel foglalkozó vidékeinket sújtotta leginkább, ezek ezek károsok s gőstő reményeink nem valósultak s e megyének tetemes a rendes körülmények között a legjobb keltésokra jogonított főleg homokos talajvidékei, de ezenkívül job s keltetőbb talajú határai is sújtányak, úgy a fagy, mint később a fagyosvölvi hóeg és azály miatt, az árak mostoha eredménye által utólag igen árterekenyei sujtattak. — Milyen is egy az államadó, mint a közmunka tartozások pontos beérkeztetése nehezen eszközölhető, úgy hogy az előbbi jelentésemben is midőn 562,561 frt 27 kr hátralék voltam kénytelen kijelenteni — a folyó év harmadik negyedének végén a hátralék 798,546 frt 41 kr-ra emelkedett. A folyó egész évi adóelő-irányzat tesz 896,287 frt 54 kr, mely a múlt évi adóelőirányzat 830739 frt 36 kr-tal, — az emelkedés 65548 frt 18 kr-tal tesz.

A legközelebbi jegyek nagy havi időszak alatt az 1875. évi XXI. t. cz. értelmében I. rendű vadászati jegy kiadott 148 példány, II. rendű 6 darab 6¹/₂ III. rendű 19 darab, s így mind a három vadászati jegyekből kiadott összesen 143 darab, melyek után az államháztartásnak 1490 forint jövedéke s helybeli magy. kir. adóhivatalnak kifizetésesett.

A legfontosabb a gyarmat mind közérdeklő események közt sorolni tartozom a b-gyarmati polgári iskola ügyének örrendesen megindult időközbeni fejlődését. — Ezen már majdnem eléjett a anyai vajdaság keresztmalmát, s egy a megye mint a város által lelkesen felkarolt úgy végre megoldást talált; a nagymal-tasági vallás és közoktatásiügyi magyar királyi miniszterium mult évi 10775. szám alatti kelt rendeletével az állam részéről három év alatt, önként 6000 frt s így összesen 18 ezer forintnyi államsegély mellett egy 56,208 frt 81 kr-ra előirányzott és költségvetése szerinti épület felépítése biztosítása tekintetéből az árlejtés megtörtént elhatározás, mely árlejtés f. évi március 19-én megtartván, a legelőnyösebb ajánlat szerint — 20¹/₂ arlejtéssel — az épület felállítását 45 ezer forintba került volna, minthogy azonban a polgári iskola épületének felállítására körülből csak 34 ezer forint állt rendelkezésre, s így majdnem 12 ezer frt fedezeti hiány mutatkozott.

néve is; ha most a választottak névsorán végigtekintünk, — azt fogjuk tapasztalni hogy a választottak majdnem kizárólag a földbirtokot képviselik. Az egyéni képzett-ségnek megszűntetése lehetséges ugyan, de tagadjuk, hogy a megosztott erők kisebb tényezői — az ipar és kereskedelem érdekében megfelelően akkép, amint azt ezen ágaknak szakszerű művelése megkíváná.

De ismeretünk a bizottság teendőit röviden.

Alkotmányunk, még pedig 1848-ban gyökeresen újjászervezett alkotmányunkkal együtt 1867-ben visszaállítottuk a parlamentaris felelős kormányformával még eddig össze nem egyeztetett 1848. előtti megyeinket és törvényhatóságainkat.

A bizalmatlanság, melylyel azelőtt abszolút kormányaink ellen viseltetünk, átvittük a saját kezünkkel vett nemzeti kormányra is, úgy okoskodván, hogy a régi „védhattyák“-ra megint szükségünk lehet, egyezsmind azonban feledvén, hogy 1874. óta nagytól zökkenet az idő kerek.

A mai magyar társadalom nem hasonlítható össze az 1847. évi fehérvári magyar társadalommal.

Azon érdekek és ámbíciók elcsúszásával, melyek az 1847-ig fenállott municipális életünk főrugóit képezték, s melyeket cikázó villámfényekként a 60-as évek elején még egyszer és utoljára fölvilágítani látnunk — autonómia régibb formája elvesztette értékét.

Érdekes dicsőítéssel mai nap többé nem kormányozhatni, közigazgatási apparátusunk az előbbre haladt kor igényeire mért sokoldalú alapos szakképzést kelt, ezen képzettség megszerzése pedig idő és pénzráfordítást emészt föl, hogy egészen természetesen kell találunk, ha nem igen akad többé olyan, ki ingyen szolgálja és mindenki csak illő fizetésért képes hajlandó idejét és szolgáltatásait fölajánlani.

Ezen körülménynek kell tulajdonítanunk ama „közönyösséget“, melylyel gyűlés termékeiben oly sokszor találkoznak. Egyrészt a kényelem szeretet, másrészt — és pedig főképp — a mai kor jelzője: az idő pénz! tartóztatja vissza a törvényhatósági autonómia gyakorlására hivatali egyéneknek a közgyűlések látogatásától. A közügyek csak ott és annyiban gyökeresnek az emrekre vonzást, ahol és amennyiben fáradozunkért némi jutalmat látnak.

Elég szomorú, hogy így vagyunk, de a tagadhatatlan tényről számolnunk kell!

A közigazgatási bizottságról szóló törvény egy kísérlet, melynek segítségével, ha higadlan és lelkiismeretesen fölkaroljuk annak intézményét, talán sikerül a köznyit megöröszni, és egy — a parlamentális kormányformának megfelelő — önkormányzati municipiumot teremteni, sőt a mármár enyésző félben lévő közszellemet ismét fölébreszteni.

A közigazgatási bizottság tagjai: a főispán, a polgármester, a főjegyző, a tiszti ügyész az árvaszéki elnöke, a főorvos, a királyi adófelügyelő, a k. államépítészeti főhivatalnok, a tanfelügyelő, a kir. ügyész a posta- és távírdai kerület igazgatója és a törvényhatósági közgyűlésnek tíz választott tagja.

A megválasztandó tíz tag viszonylagos szótöbbséggel kijelölés nélkül szavazatlappal 2 évre választjuk. Állami hivatalnokok, törvényhatósági tisztviselők és községi előljárók, bárbar tagjai is a törvényhatósági bizottságnak, meg nem választhatók. (35. §.)

A bizottság elnöke a főispán, akadályoztatása esetében az alispán, jegyzője a törvényhatósági főjegyzője. (6. §.)

A bizottság ülési nyilvánosnak, de fogymeli választmányi üléséből az elnök a hallgatóságot elválogathatja. (11. §.)

Eszemul is a törvényhatósági vagyon kezelésére és a szorosan vett megyei ügyek elintézésére a közgyűlés s illetőleg az alispán és szolgabírók eddigi törvényes hatásköré érintetlenül fűthetjük; minden nem szorosan vett megyei, hanem országos fontosságú ügyekben azonban a közigazgatási bizottság fog eljárni, mely e célból mint tervező van, minden héten egyszer tartandó rendes ülés.

Névszerint a „közigazgatás“ összes ága, a törvények és felsőbb rendeletek végrehajtása, a közadók kivetése, bevétele, kezelése és behajtása, a közmunka és közlekedés, valamint az építkezés, a népiiskolaügy, a katonaságlás, a védőköltségek növelési engedélyének megadása, a börtönök felletti felügyelet, az árva- és egészségügy a közigazgatási bizottság hatáskörébe tartozik.

Azonkívül eljár a közigazgatási bizottság fogymeli ügyekben, részint mint első fokú részint mint felelővitteli hatóság a törvény szabályai és korlátai között.

Bizonyos ügyekben rendes felelővitteli hatóság.

Az államkormányhatalom és a törvényhatóság a bizottság közvetlenül érintkezik. A törvényhatóságok közgyűlése alkalmával a szükséges felvilágosítást megadni tartozik. A törvényhatósági közgyűlést által választott tagok, ha a megbízást elfogadják

kötelesek teendőikben eljárni; az elmaradás mentesül csekély betegség, valamely fontos családi esemény, nem választható köz- vagy magánügybeni távollét fogadtatik el, mi fölött a bizottság rendes ülésben határoz. Az elmaradás mindannyiszor a törvényhatósági közgyűlésnek bejelentendő; ki egy fél éven át mindig igazolatlanul elmaradt, elveszté tagaságát és a legközelebbi választásánál újra meg nem választható.

Mi óhajthatóbb tehát, minthogy a megválasztott bizottság a törvény fentebb elősorolt követelményeinek megfeleljen?

Megyei közgyűlés.

(september 23-án)

Mióta a bizottsági rendszer uralkodik, a vármegye legnagyobb terem rítján látta oly tömeges számát a megye bizottsági tagoknak, mint a szept. hó 28-án megtartott közgyűlésen. Egyrészt a ravatal, melyen a vármegye egykor izmos, jelenleg pedig végegyengült rendszere vonaglott; másrészt ama hazafias intenciókból megalkotott törvény, mely a lejárt intézmények feletti hivatalát érez — a kormányzat ellankadt ereibe friss vért és erőt önteni, s mely a kor szellemével megegyezőbb, redeszt tárt elő; — sokakat csoportosított össze a zöld asztalok köré. A főispán, gróf Gyurky Ábrahám post 10 órakor foglalta el elnöki székét, — s a közgyűlést a bizottsági tagok felemelt figyelmé közt következő szavakkal nyitá meg:

„T. megyei bizottság!“ Midőn ily szép számmal egybegyűlt számokat öszinte örömmel üdvözöltem; nem mulasztom el, hogy a mai közgyűlésnek rendkívül fontos voltát ki ne emeljem. E gyűlésen fog megválasztani ama tíz tag, melynek sikeres és buzgó működésétől függ a megye jóléte.

Meg vagyok győződve, hogy e fontos tárgy által minden bizottsági tag által van hátra, s a választásból mindenki elfoglaltanul s a közjótól felt irányuló törekvéssel hozzájáruland; de meg vagyok arról is győződve, hogy a megválasztott 10 tag komoly számot vetend magával, s csak akkor, ha önmagában elég erőt, kitartást érez arra, hogy a nagy fontosságú megbízatásnak egész odaadással megfeleljen, — vállalja el o nagy borderőjét megbízatást. Én részemről, áthátva a feladat fontosságát, kötelezettségem hiven akarok megfelelni és biztatni o t. megyei közönséget arról, ha vállalt kötelezettem teljesítésében követnek tapasztalom erőmet és tehetőséget, vagy ha a körülmények áramlati nem fogják engedni biztos és kitartó működésem, úgy kötelezettségemnek tartom, hogy állásomról leköszönjek. — Ezek előre bocsátása után örömmel van szerezni tudatni a t. megyei bizottságnal, hogy ő felsége I. Ferenc József, Magyarország apostoli királya az elemi csapások által mélyen sújtott megyéből közeli lakosainak magánpénztárából 500 forint seddelmi összeget adományozni méltóztatott; miért is ezen kegyes megemlékezést jegyzőkönyvileg megörökíteni, s ő felségéhez, Magyarország alkotmányos apostoli királyához hálá feliratot küldeni, indítványozom. Most pedig a közgyűlést megnyitottam nyilvánítom.

Az általánosán tisztelt főispán szavait öszinte élejen követve, s a megnyitó beszéd végén tett indítványokat örömmel tette a t. megyei bizottság magáévé.

A megnyitó beszéd után felolvasottat a részletekig gondosan szerkesztett alispáni jelentés, melyet, egész terjedelmében lapunkban is közlünk.

Gr. Forgách Antal indítványba hozta, hogy az elhunyt Gr. Zichy Károly, ki életében áldozatkészségének a közügyek iránt buzgó fűrésnek, mint különben megyénk egyik legvagyonosabb birtokosának emlékeztet megjegyzőkönyvileg megörökítsék. — Indítványa elfogadtatott, s a megye részéről az elhunyt gróf gyászoló családjához alispán úr által részvét nyilatkozatokat intéztetni rendeltetett.

Az alispáni jelentés Keresztúr, Karancsapátfalva és Felső-Kecelény helységben hiányos elemi népiiskolák felállítására iránt törvény értelmében kellő intézkedés tétetni rendeltetett.

A m. kir. belügyminisztériumnak f. évi szept. 14-én 41169 sz. a. kelt intézménye

folytán, melyben a közigazgatási bizottságról szóló 1876. VI. t. sz. életbe lépő mód. f. évi. okt. 2-ik napjára lett kitévés folytán arra hivatalik fel a megye bizottsága, hogy a működését mondott napon megkezdendő közigazgatási bizottságban a megyei képviselő 33 sz. tagot válassza meg, s közülök a szavazatlappal beosztására s azokból kilenc viszonylagos többség kiemelésére Veres Pál, Huszár István és Flachy Tamás urak kitévtek ki. Ezen kitévés által tett jelentés szerint Seitovasky János 129, gr. Czebrins László 123 Reményi József 121 Huszár László 120, Pokorny Gusztáv 112 Henicsky Gyula 110, Boró Pál 98 Huszár István 94, Bréter Alfréd 87 és gr. Forgách Antal 84 szavazattal lettek a közigazgatási bizottság tagjaivá megválasztva.

Luka Gusztáv lapnak mult számában közölt indítványa, mely szerint a k. sz. biz. megválasztása napjának el, s a törvény végrehajtása felügyeltetésének s hogy a képviselők választásának a közigazgatási bizottság megválasztásának az országgyűlésen leendő kérelmezésére; mintha a közgyűlés előtt kijelenté, hogy indítványát vita tárgyként nem akarja tenni s azt vissza vonta; visszavonása tudomásul vétetett.

A viriliznek névsora megválasztott s Lest, N.-Zellé, Vilke, Gácsi, és Flák kitévéiben mint az illető csoportok elnökei részben lemondott részben elhunyt viriliz megválasztására néve határdról f. év nov. hó 6-ik napja tette ki.

Az 1876. XIV. törvény kiválsalmához képest megalkotattak az egészségügyi bizottságok.

Az adó behajtására 6 segédszolgabírói állomás rendszeresítetté akep, hogy amik állomásokkal egybekötendő járási bizottságok az államadó végrehajtási kötelességét legyenek fedeztetők, minek lehetősége tétele vétett a magyar kir. pénzügyminisztériumban felirat intézetni rendeltetett.

Pongrácz Károly árvaszéki elnöknek az árvaszéki ügy forgalmát és árvaszéki leg kezelt pénzek kimutatását tartalmazó jelentése tudomásul vétetett.

Komjáthy Anselmus megyei közsékháza vonatkozó indítványa elfogadtatott, a módosított kivételre gr. Forgách A. Dimeffy Otto Blaskovics F. Huszár L. és J. Veres Gyula Luka Gusztáv, Huszár L. Reményi József Dr. Plihta Soma, Dr. Benegarten Antal, és indítványozó főjegyző.

Az izraelita anya könyvek magyar nyelven leendő vezetésére Bereg megye körlevele elfogadtatott s az illető kötetnek 25 200 frt. bírást terbe alatti utasításnak e könyveket magyar nyelven vezetni.

Kis-Oroszinak Pest megyéhez leendő átkébelezését a közgyűlés megadta, azonban Verőcze és Kis-Máros átkébelezését ellettemond.

Deák Ferencz aratóképző Hontmegyei közgyűlési nagy termében leendő telephelyét Haneperlyére. Madách Károly, Fajor István Huszár István és Huszár László urak kitévtek ki.

A tűzrendőri és tűzoltási szabályok kötelező erőre emeléstől e vármegye összes lakosaira néve.

Dicsőlettel lehet megemlíteni még azantényt, hogy a községi községvezetési előírások a megye összes községeiből — Szobányát kivéve pontosan terjesztettek be.

A gyűlés d. a. 3 órakor ért véget.

Egészségügy.

Az ország népe nagy mérvben fog. Az országos statisztikai hivatal által kiadott évkönyv adatai szerint 1871-48 1873-ig, három év alatt 2,690,000 lélekkel fogyott Magyarországon lakosnaga. Nagy része van e csökkenésben az 1872 és 1873-ban pusztított cholera járványának. E két évben 1,890,000 egyént ragadtott el a járvány. 1872-ben és 1873-ban a cholerajárvány pusztításán kívül, 150 ezerrel fogyott az ország lakosnaga. E két év alatt 1,454,000 ember halt el Magyarországon, ezülettett pedig 1,120,000 vagyon 325 ezerrel kevesebb, 170 ezerrel a cholera rovására csökkent, marad 150 ezer csökkenés. Mindössen 87 törvényhatóságban megperodott a lakosnag

kat Jókai*) Rein többet, lidérez nem emberi alakú rémet jelent; lidérke — a lidérez gyöngéditménye. Villi nem magyaros; Góthe is használja, ha ő nem saját nyelvétől vesz jellelmzetesebb kifejezt. Lehetne, ha más nem elégünk meg az általánosabb „tündér“ szóval is fordítani.

De nézzük magát a fordítást, melyet előre is elhibáztunk kell nyilvánítanunk. Az eredetiben oly lágy, oly gyöngéd a „Mein Sohn“ (gyermekem), míg Szász Károly idegenszerűvé, hideggé teszi az ilyen megállítással: Mit bujáz ide gyermek? szivedbe mi állit? Az anapastasi vers ne továbbja pedig e nohány sor:

- 1.) Fiam, de fiam, hisz tisztán látok ...
(Itt figyelmet érdemel a „fiam, de fiam“ — féle szöveghelyezés is.)
- 4.) Majd eszépekot játszunk, gondod viselem ...
- 5.) Révesen csillognak az agg fűlák ut ...
- 3.) Légy csöndesen édes, csüppet se félj ...
- 2.) Az apa az, gyöngédülálóló ben ... stb.

Ezek a legbotrányosabbak: hibátlan sor nincs az egész költeményekben. A „h“ használatára néve pedig háromféle példát is képes nyújtani, az utolsó két sor így hangzik:

... mikorra házidat hatolt,
A gyermek karjába halva volt.

*) Lásd: „A régi jó táblabírók“-ban?

Tűrhető (de nemis több), és egyik jobb fordítása köitünknek a „Halász“ véletlenül csak ilyen hibái vannak:

... S érez szívén bő vágyakat,
Mint a kedves ha int.

Eltekintvén, hogy nem bizonyos, vajon magyar idiomus, vagy csak erőltetett megzorulás-e a kellő szótag-szám dolgában „szívén“ helyett a szívén, az idézet nagyon határozatlan értelmű. Úgy érez-e szívén az ifjú „bő vágyakat“, mint a kedves ha int, vagy ugyanazon vádakat érzi, a melyeket a kedves, ha int. Ebben a két sorban pedig —

Az vonja, ő meg álltyed el,
Nem is látták soha ...
az „azóta“ szó „azután“, vagy „többé“ stb. is lehetne) — — tenne jó szolgálatokat. A „szobog“, és „dadog“ szók sem igen jól illeszkednek a költemény legdalamosabb sorát.

Das Wasser rauscht, das Wasser schwoll.

Gáspár Imre.

(Folytatjuk.)

1869-ben, ellenben fogott 37 törvényhatóságban, Sasporodott a lakosság Bars, Csongrád, Fehér, Győr, Komárom, Sopron, Moson, Pozsony, Veszprém és Nyitra megyékben, Tolnában, Zalában s némileg Pest-megyében s a székely vidéken, meg a Szászországon; másutt mindenütt fogyott.

Ha már most az elhalálozás viszonyait Európában vesszük, azon szomorú statisztikai adatokhoz jutunk, miként hazánkban csaknem legnagyobb a halálozás. Így a lefeljé majom utolsó hetében a halandósági statisztikai adatok szerint 100,000 lakos közül meghalt: Chiagóban 28, Turinban 42, Bostonban 43, Philadelphában 60, Berlinben 61, Párisban 69, Brüsszelben 53, Romában 53, Londonban 41, New-Yorkban 53, Strasburgban 84. Münchenben 87, Bécsben 88, Budapest 92, Prágában 107 stb. Tehát Budapest a legveszélyesebb városok egyike; csak Prága tesz tal rajta.

E szomorú jelenség legtöbb oka pedig ott rejlik, hogy nálunk országosra a tisztaságra igen keves gond fordítottatik, s így a higiénizálás, a községesség megtisztatása. Holott a városok s helységek tisztaságát és ezzel kapcsolatban az emésztő rendszer kiállítását tárgyaság egészség rendőri szakmunkáink rannak, melyekből ki lehet mutatni azon törekvéseket, melyeket kifejt a műveltség a talaj tisztogatására, s ez által az egészségre megvédésre.

Dr. Pettenkoffer, híres körbár számitása szerint 2400-mor egekélyebb a kártékony kigőzölési anyagok bűjtása szobáink levegőjében, mint a szabad levegőben; s ez arány a nemorvos előtt is megfoghatóvá teszi azon káros hatás nagyságát, mely az egészségre megromlásra károskodik. Az orvosok pedig naponta meggyőződést szereznek arról, hogy a szobák hiányos szellőztetése mellett milyen romlott levegőben fekszenek betegek legnagyobb száma, és önkéntelenül azon következtetésre kell jutniuk, hogy a lakhelyeink talajának átitatását árték anyagokkal s a légnak és ivóvíznek ottól feltelepített megfertőztetése a legfontosabb tényezőnek kell tekinteni a betegségek okában. Nyilván sokkal több és sokkal súlyosabb betegségeket szerezünk lakásainkon belül azon káros hatások folytán, mint lakásainkon kívül az időjárás kedvezőtlen befolyása következtében.

Legyen elég annyit mondani a káros hatásokról, melyek a városok és falvak talajának elrontásából erednek. Még futólagosan megemlítjük azt is, hogy nemzetgazdasági szempontból mint pazarlást követünk el a művelt földdel szemköt, midőn a legjobb trágya-anyagot egészségnünk megromlására felül engedjük.

Terjedelmesen nem tárgyalhatjuk e helyen, hogy miként értékesítik azon anyagokat trágyaként, de még is kiemeljük, hogy az anyagok felhasználása mennyire káros magat előlmes kezek között és mily előnyös van a gazdaságnak.

Még sokat lehetne e tárgyban mondani, melyekről egy társadalmi lap olvasóközönsége előtt becsülvi visszatérő lehetne; de ezúttal csak az volt, hogy ez egy gondosságra a figyelmet felhívjuk.

Hazánk leginkább a leg tisztáltságból eredő járványos betegségeknek anyai áldozatot ad, hogy minden csak azt meg kell ragadnunk, mely által községességünk javítására valamit tehetünk.

Az egészségügyi bizottságoknak az új törvény szerint — a sept 28-án lett megalapítása, valamint a körorvosi intézmény, melynek területi beosztása a jövő számban közölni fogjuk, mindenesetre az egészségügyet meggyökérben is jobbra állítva;

Gazdaszat.

Lókiállítás tartottott B. Gyarmaton köz Pál előktele alatt azept hó 26-án reggeli 9 órált — déltán 1-ig. Anya kancza szopos csikóval 44 volt, melyek közül az első 8 drb. magyar arany jutalomra egy som találtatott, mi reggelt a 8 db arany négy — két arany jutalomra osztott fel. A második 5 arany jutalmat Stancsics Pál petőli birtokos szűke kanczája szopos csikájával nyerte el. A harmadik 4 arany jutalmat Moudok Mihály n. zellei földész pejkanczája csikájával; a negyedik 3 arany díjat Toldy János ebeczi földész pejkanczája csikájával; a két — két arany díjjal Szegner Mihály n. zellei, Repa Pál Zo-logyiki, Jakabecz János alsó-csatergályi, Jo-hauecz János terényi földészek kanczái csikájakkal nyerték el. A három éves kancza csikók közül kiállítottott négy db. Ezek közül pályázatra becsatoltott 3. Az első jutalmat, mely 8 db aranyból állott, Mihály János úr sárgája, a második — 5 db. aranyat Mosó András tarnaózi földész sárgája, a harmadik — 4 aranyat Pasola László urányi lakos pejkanczája, nyerték el. Két arannyal díjaztatott Vég János bakói birtokos két éves csikái. Ezenkívül brom érmet nyert Fáy Albert kanczája. A lötenyészők most ugyan nagyobb számmal jelcutek meg, mint a múlt évokban, de e szám még sem tanúsítja azt az érdeklődést a lötenyészést iránt, mi meggyőzőtlő elvárható. A bíráltó bizottság a csikókkal általában meg volt elégedve, míg az anya kanczák nem kellett táplálás és gondviselésben részesülteknek monadtak ki. — A bíráltó bizottság ügyelmébe kell még azt ajánlanunk, hogy a tulajdonképeni lötenyészőket nagyobb figyelemre méltassa a díjak kiosztásánál; mert — ugyan a lókiállítási szabályzatban világosan ki van mondva, hogy csak azon kanczákat lehet jutalmazni, melyek tulajdonosik által legalább egy éven át birtokoltaknak beigazoltattak; azonban ezek tulajdonosai nem előzheti meg azokat, kik saját növelésük s annak csikait mutatják fel.

Alakítsunk működvelő társulatot!

Az életnek bármily körülményei közt is érezük a szellemi sokrakozások szükségét; s a szellemi élvezet minden művelt embernek szinte nélkülözhetetlen életközvetet képez.

Ezen élvezetek közül különösen a színművészet az, mely nemcsak hogy hat a kedélyre és sokszor mulattat bennünket szomorú napjainkban. Egy a színházban töltött est minden bizonyítva nagyobb élvezetet és tanulmányt nyújt nekünk, mintha azt a játékszertalál, sűrű felfűzők közt, vagy a sűrűségben muzikaszó mellett dorbézolva töltnék. Valóban, ha rá gondolkodunk a hosszú, unalmas esti esteire, színtelen borzadók. Ez az egyforma, unalmas életmód! — Négy órát töltünk naponta a körben, vagy hármát a körben, és így megy a nap nap mellett. De nekünk fordítanak és az életmód is nyújt olykor-olykor némi változatosságot; de gondoljunk csak ilyenkor a nők helyzetére! — az valóban irigylésre méltó. — Menyire szűknek ilyenkor a színház után!

Ezen bajon segíthetünk. Ezen pedig a legalkalmasabb mód: egy működvelő-társulat alakítása, mely feladatát úgy nézi ki minden héten vagy egyszer színelőadást tartani. De hogy ezen eszme nem csak írott malaszt maradjon, hanem minél hamarabb keresztül vitessék, szükséges, hogy művelők, minden szóp és nemesért lelkesedő, a közművelődést szívtükön hordozó hölgyeink — holmi kiesinyes előtételenek magukat töltőre — ne idegenkedjenek ez eszmétől, hanem igyekezzenek az ügyet fölkarolni és annak létrejöttét erőlyes támogatásukkal előmozdítani. Azon korántsem kell elgondolnunk, hogy nem bírnak elegendő színi tehetséggel, a működvelőkkel ritkán fordul elő és nem is kívántatik; a kritika szigorú ítélőte elhallgat a működvelők játékaival szemben, a közönség is bír olég. bolátással és tudja azok igyekezetét és nemes elhatározását kellőleg méltányolni. Egyébíránt némi gyakorlat után a közlet nehezégeit és lámpalázt könnyen le lehet győzni, nőt színi színpadi roultint is elsajátítani. A földolog az, hogy fogjunk már egyszer hozzá, a többi majd magától jön. Jelen soraimmal egy már régebben megpendített, de feloldakenysebe merült eszmét újajítottam csak újra felszínre hozni és arra különösen hölgyeink figyelmét felhívni.

Hírek.

Hontmegyében asept. hó 27-én tartott rendes közgyűlésben a közigazgatási bizottság választott tagjai lettek: 1. Baros Lajos, 2. Braunmüller Sándor, 3. Dacsó Pál, 4. Gr. Chorinaky Igó, 5. Hederváry Antal, 6. Laszkary Ödön, 7. Paczolay János, 8. Sági Benő, 9. Simonyi Rozsó esperes, 10. Szabadhegyi Géza.

A b. gyarmati polgári iskolában az 1874-iki tanévré beirt tanulók száma 71;

az 1-6 osztályban 45, a 7-8 osztályban 20, kik közül 50 helyből s 21 vidéki. Valássa edve: 16 r. kath., 13 ág. ev., 42 irr. Gyarmatiális irányban tanul 44, realiskolai irányban 20.

Illymen. Hauko Leo köz és váltó ügyvéd B. Gyarmaton szeptember hó 23-án váltott jegyet a bájos Bory Biriko kisasszony-nyal. — Aldás frígokre;

A b. gyarmati vásár, mely szeptember hó 25-án és 26-án tartatott, olég népe volt, a gabona a kereslethez képest közép áron ment. A marha vásár is sikertőlnek mondható, a ló ára tetemesen emelt volt.

Tűz. Orszáiban szeptember hó 20-án nagyobb tűz dühöngött, melynek 10 ház lett martaléka.

Sajóhírből kijavítván a Hozból is-donitásban (Lásd a „N. L.” 28. és 29. számát) 38. az 2-ik habás logalut: misztint helyett olvasandó névszerint 39. sz. 1-6 h. körül h. olv. körül 2-ik h. to-asztját h. olv. to-asztja. Ugyanott. allon h. olv. allons. Ugyanott. 1844. h. olv. 1744. Ugyanott juhnyajak h. olv. juhnyajai. Ugyanott tagjának h. olv. tagjának. Ugyanott Kary h. olv. Kary. 8-ik h. Duguel h. h. olv. Dugné. Ugyanott „honti” h. olv. honté. Ugyanott szegény h. olv. szegyen.

Halálozások. Vottuk a következő gyászlapokat: Szécsimrei Károlyi János és neje Jeczenitzai Jankovich Rozália — egy színt Károlyi László belső titkos tanácsos — Károlyi Miksa volt alezredes, — valamint Károlyi Rósa, Zahorsky György, Károlyi Irén, Balás Antalné, Károlyi Antónia, Ebeczy Elek, — és árva hagyott kis leánykája Sarolta, — mely bánatos szívet jelentek kedves egy fiának, — illetőleg unoka öccsének, — testvéröknek és atyjának Szécsimrei Károlyi Károly úrnak f. évi sepi. hó 19-én agyvér szélhűlésben pár órá beteg-ség után eltének 30-ik évben történt korai kimúltat. Hídeg tetemei a Gósztelei családi sírboltba a kátholikai anya szentegyház szertartásai szerint a hó 22-én fognak örök nyugalomra tetetni — a midőn az engedztől szent mise is az egok urának be fog mutattatni. — A boldogulott ügy rokonai mint barátai és minden ismerősei szívókból ajánlják. Felső bábú pusztá, szeptember hóban.

Jankovics Antal mely fájdalommal jelent szeretett hitvesének és szíve s lelke elfelejtetlen barátjának Jankovics szl. Zait-vatór Zsitvay Kornéliának 1876. évi szeptember hó 10-én reggeli 7 órákor, Budapestén a halotti szentégek áhírtos felvétel, s a földi szenvedések és fájdalomak hódolnak lerovása után, eltének 60-ik s boldog házasságuk 39-ik évében, szíve és veséjében nemes szívével a minden orányveit jobb életre lett átszenderülést. Gyászolják kimúltat szeretett és hála gyémomeit: Jankovics Emil és Cornelia, Pászthory László férjével, s Hatlata Cornelia és Mária gyémomei illetőleg unokáival. Az elhunyt tetemei Pesten, kerepei út 22. sz. a. folyó hó 10-én déltán 5 órákor becsenteltetvén, f. hó 13-án Ipoly-Szécsénykén déltán 4 órákor a családi sírkertbe takarítatnak el. As engedztől szent mise-áldozatok ugyanott s egyéb jószágain f. hó 16-án fognak tartatni. — Béke legyen poruk felett!

Felolós szerkesztő:

Horváth Danó.

HIRDETÉSEK.

Eladás.

B. Gyarmaton a szűgyi utcában 594. szám alatti ház octóber hó 5-én szabad kézhöl eladatik. Az árverezni szándékozók az árlejtésen tiszszáztolt Körner Alajos ur kezeibe letenni tartoznak.

A venni szándékozók tisztelettel meghívatnak.

Eladás.

Bérbeadás folytán a Gárdonyi púztán különféle cikkek eladók, ugymint: lovak, hintók, tehének, szerszámok, férfi- s női nyergek, zongora, 30,000 égetett téglá stb.

Bővebb felvilágosítás nyerhető

Gúth István
gárdonyi szamtartónál.

Válasz Dr. Felsenburg Ferencz urnak.

Ismét csak kénytelenségből, s ezuttal fájdalmas érzettel fogok tollat, egy igénytelen hírlapi cikk megírása végett. A t. szerkesztőség loyaltitását ismerve, meg vagyok győződve, miszerint ezen, tisztán védelmemre azért felfelé állásomnak becses lapjában helyet engedend. Igyekezni fogok minél rövidebb lenni. — A tényálladék következő:

F. évi augusztus 26-án este felszöllitattam egy fülkarcsonkításra, a mit a helybeli városi kórházban — Dr. Felsenburg és Pribil orvos urakat segédkezőre felkérvén, — azonnal véghez is vittem. Másnap reggel hivatalosan elutazván, csak két hét múlva érkeztem haza, amidőn egy moborai birtokos ér által figyelmeztetve lettem a „Nógrádi Lapok“ ban f. évi aug. 27-ikén megjelent közleményre, mely szerint Dr. Felsenburg egy ügyesen véghezvitt amputáció miatt megdicsértetett, s annak helyreigazítására fel is kért. Kénytelen voltam tehát már csak azót is, hogy ki bizalmát bennem helyezte, ne gondolja, hogy bizalmasnak meg nem akartam felelni, de másrészt az igazság is így hozván magával, a t. szerkesztőséget a jelzett közlemény kiigazítására felkérni, melyben világosan kifejeztem, hogy egy amputáció véghezvittele nem érdemel dicséretet, s azt magam rószára nem is arrogálok. Emeltem továbbá, hogy miután Dr. Felsenburg ur 2 hét alatt eme közleményt meg nem csáfolt, én vagyok kénytelen a t. szerkesztőséget ennek helyreigazítására felkérni.

Midőn ezen helyreigazítást írásban már átadtam volt a t. szerkesztőségnek, még az nap otthon látván Dr. Felsenburg urat, megkértem őt, s egész barátságos lelkülettel, hogy kár volt neki a jelzett közleményt kiigazítani, s igen sajnálom, hogy magának kellett ezt tennem. Dr. Felsenburg ur azt válaszolta, hogy ő a szerkesztő urnak már említette is, hogy nem ő végzett a műtétet. Ezt én el is hittem, s nélkül, hogy becsületességét adta volna, amire szükség nem forgott fenn. Sőt megkértem Dr. Felsenburg urat, hogy miután jelenleg a szerkesztő ur nincs otthon, másnap meg én látogatom, lenne szives nevemben a szerkesztő urat megkérni, csillag alatt igazolná őt, miután én rágalmaizni senkit sem óhajtok. Erre a legbarátságosabban olváltunk, s miután a szerkesztő urat ismétellen lakásán

nem találtam, szombaton délután az utcán találkoztam, szóval is a csillag alatt igazolására kértem fel, a mi csakugyan meg is történt.

Dr. Felsenburg azonban, a nélkül, hogy legkevésbé csak sejtethetnem volna is, a „Nógrádi Lapok“ 38. számában közleményemet mint „ügyetlen rágalmazást“ visszaütve, engem minden jónak ok s alap nélkül, egy orvoshoz nem illő módon, s a mi fölöleg, csupa valótlanságok alapján megtámadott.

Azt mondja saját magáról a többi között: „a közönség jól tudja, hogy nem vagyok szerénytelen, s tudja azt is, hogy nem szorultam Dr. Bogdán rovására érdemeket szerezni“. Mily szerény nyilatkozat ez?! Azt mondja továbbá: a műtétet primitív technikával vittem véghez, s a szabály és észszerűségnek csak szegényesen feleltem meg. Ha ez állana, hogyan történhetett az meg, hogy alig egy héttel a végzett műtét után, úv. Huleyné ő nagysága kérdezősködése folytán, maga Dr. Felsenburg ur megengedhetének mondta a sérült egyének Mohorára való veszély nélküli elszállítatását, holott tudhatta, hogy Mohorán szakértő orvosi ápolásban nem részesülhet? És valóban a műtét után 9 od napon el is szállítottatta, a nélkül, hogy elébb a sebben lévő seelyemzálakat eltávolította volna. És mindemellett, hogy a sérültet Mohorán csak egy közönséges parasztasszony — saját néje — ápolja, a sérült f. hó 19-én egészen felülözve már feljárt, és csontkitási sebe gyönyörűen begöd, s csak a sarjadások melyében eltemetett, s most már hozzá férhetlen seelyemzálak vannak gátló befolyással.

Én csakugyan eljárásomat szivesen bármely igazságos szakértő ítélőének alávetem, de engedje meg Felsenburg ur, ha az ő ítéletét, gyöngéden mondva, mint elfoglaltat, irányadónak nem tarthatom.

Éppen oly valótlán a 2-ik, általa említett eset is. Ebben Dr. Felsenburg ur volt felszöllitva a műtét véghezvitelére, s Dr. Felsenburg ur engem felkért jelen lenni. Ez cholera időben történt. A műtét reggelén csakugyan Kékkőbe hívtam, még pedig sürgősen. Mindamellett azonban a kitűzött időben a műtéthez megjelentem, s tölem telhetőleg közreműködtem, miután nem tudtam mi okon, Felsenburg ur helyett Pribil ur műtétkezett. Én a műtét végeig jelen voltam, a mi kitűnik abból, hogy a műtét utolsó

és fontos mozzanatát képező véredépyok alákötését én is eszközöltem. Tömek akkori helyreigazításomat, mit senki sem csáfolt meg, elolvasni, s kitűnik belőle, miszerint nem csupa néző közönség voltam.

Felfelé állásaim mindig csak azt csólozták, hogy az ügylések közül senki a más rovására dicsőretet ne bajhasszon.

Azt hiszem, hogy eléggé tárgyilagosan mutattam ki, mennyire minden ok s alap nélkül intézte Dr. Felsenburg ur ellenem támadásait, s hogy védelmi álláspontomat fel nem cseréltem, csupán csak azon tiszteltnek tulajdonítható, melylyel az orvosi decorum iránt viseltetem, s mely ellen véteni sohasem fogok. Azt hiszem továbbá, hogy e lapok olvasóinak nem rossz szolgálatot teszek, midőn tölem telhetőleg egy ily botrányos puléma tovább szűrését meggátolni igyekszem, s intem Dr. Felsenburg urat, ne vágyakozzék azon dicsőrege, sajtókezűleg az orvosi tekintély nimbusát aláásni. Ha van valami tudományos vitaanyag, használjuk fel az arra való orvosi szaklapokat, s ne töltsek meg a társadalmi lapokat oly czikkekkel, melyek nem oda való, s melyekre ott ítélet nem hozható. — Együttal kijelentem, hogy ez ügyet befejezettek tekintem, s erről e téren többé vitázni nem óhajtok. Midőn egyszeremind a mellékelt nyilatkozat kinyomtatását is kérem, mely tisztelettel vagyok

B. Gyarmat, 1876. szept. 19.

alázatos szolgálja

Dr. Bogdán Mihály.

Nyilatkozat.

A f. évi szeptember 17-én megjelent „Nógrádi Lapok“ 38. számában közlélt cikkemet úgy értelmeztem, s úgy értelmezem, hogy az abban foglalt állítások Bogdán Mihály m. k. honvéd főorvos urat, mint ilyet s mint egyént ne sérték.

Tehát sérteni nem akarrán, a kitett czikk-csák is mint orvosi eljárásra vonatkozó „igazolás“ jelent meg.

Kelt B-Gyarmaton, 1876. szept. 18.

Dr. Felsenburg Ferencz,

Közlök: k. s. v. orvosi orvos.

Fóris, hadnagy.

Tóth, hadnagy.